

بررسی تغییرات گلیکوکانژوگه های ماتریکس خارج سلولی و سطح سلول در روند تکامل لیمبوس گوش داخلی در چنین موش صحرائی

طاهره طلایی خوزانی^{*}، محمد رضا عرب^{**}، علی رضا فاضل^{***}، مهدی جلالی^{***}

خلاصه:

گلیکوکانژوگه ها یکی از مهمترین ترکیبات ماتریکس خارج سلولی هستند که نقش برجسته ای در بیولوژی تکاملی دارند، لیمبوس ماربیچی از اپیتلیوم حلزون گوش در کنار ارگان کورتی، تکامل می یابد. در طی تکامل این بخش، بسیاری از فرایندهای تکاملی نظیر مهاجرت سلولی، تکثیر سلولی و تغییر آرایش سلولی به چشم می خورد. با توجه به این موضوع به کمک روش های هیستوشیمیابی و با کمک لکتین های BSA1-B4^۱ و PNA^۲ به ردیابی این گلیکوکانژوگه ها در طی تکامل لیمبوس از روز ۱۲ چنین تا روز ۱۵ پس از تولد پرداخته شد. نتیجه این تحقیق، تغییرات گلیکوکانژوگه ها را در ماتریکس مزانشیم لیمبوس و در اپیتلیوم پوشاننده سطح آن نشان داد. در ضمن همزمان با بروز این ترکیبات، رشته های الاستیک در این بخش ظاهر شد. از نتایج حاصله چنین بر می آید که طرح تغییرات گلیکوکانژوگه های سطح سلول و ماتریکس خارج سلولی در روند تکامل لیمبوس از نظر فضایی زمانی تنظیم شده است.

واژه های کلیدی: گلیکوکانژوگه ها، لکتین، هیستوشیمی، لیمبوس ماربیچی

مقدمه:

اپیتلیوم لیمبوس از تکامل بخشی از اپیتلیوم مجرای حلقه ای که سطیع اپیتلیالی بزرگتر (GEL) نام دارد بوجود می آید^(۱). تشکیل بخش های مختلف گوش داخلی تحت کنترل ترکیبات متعددی است. این ترکیبات در دوره خاصی ظهر کرده میزان آن کم یا زیاد می شود و یا به طور کلی ناپذید می گردد^(۲,۳,۴,۵,۶,۷).

لیمبوس ماربیچی گوش، برآمدگی است که در طرف داخل سلولهای پشتیبان داخلی ارگان کورتی قرار دارد. این بخش توسط سلولهای پوششی بنام سلولهای بین دندانی پوشیده شده است. در زیر این اپیتلیوم، بافت همبند حجمی تر میباشد. این اپیتلیوم پرده تکتوریال را ترشح می کند^(۱).

* استادیار بخش علوم تشریح دانشگاه علوم پزشکی شیراز

** استادیار بخش علوم تشریح دانشگاه علوم پزشکی زاهدان

*** دانشیار بخش علوم تشریح دانشگاه علوم پزشکی مشهد

موشهای صحرائی در شرایط استاندارد از نظر دسترسی به آب و مواد غذایی، نور (۱۲ ساعت روشنایی ۱۲ ساعت تاریکی)، رطوبت (۵۰٪-۵۵٪) و درجه حرارت (۲۶-۲۴) نگه داری شدند. جنینهای ۲۰ روزه و نوزادان موش صحرائی ۱۵-۱ روزه جمع آوری شدند. پس از بیهوشی با کلروفرم سر نوزادان موشهای صحرائی جدا شد. نمونه ها در B4G (۱۵)، کارنوی و بوئن (۱۶) فیکس شدند. سر نوزادان چهار روزه به بعد توسط EDTA کلسمیم زدنی شدند. نمونه ها پس از پاساز به روش معمول بافتی، به ضخامت ۶ میکرومتر بریده شدند. در صورت وجود هر گونه ناهنجاری نمونه از مسیر مطالعه حذف شد. مقاطع بریده شده به روش هماتوکسیلین - اثوزین، آبی آلسین با pH ۱، آبی آلسین با pH 5.8 (CEC)^۴ که با چهار غلظت MgCl₂ تهیه شده بود. جهت ردیابی هیالورونیک اسید، کندروایتین سولفات، هپارین و کراتان سولفات، پاس / آبی آلسین جهت جداسازی گلیکوکاتزوجه های خشی و اسیدی، آبی تولوئیدین با pH 4.5 جهت ردیابی ترکیبات متاکرومایزی و اورسین رنگ آمیزی شد (۱). درجه بندی شدت رنگ در مقاطع به روش ارائه شده توسط Gong و همکاران (۱۹۹۷) انجام شد (۱۷). چون همه نمونه ها حاوی غضروف بود، مشاهده رنگ در غضروف به عنوان کنترل در نظر گرفته شد.

لکنین هیستوشیمی:

مقاطع به روش معمول در بافت شناسی آبدھی و رسوب کلورجیو در آنها حذف گردید (۱۶). به منظور خشی کردن پراکسیداز داخلی مقاطع در محلول ۱٪ آب اکسیژنه در متابول به مدت ۵ دقیقه قرار داده شدند. پس

یکی از این ترکیبات گلیکوکاتزوجه ها هستند که در بسیاری از فرایندهای تکاملی نظیر مهاجرت سلوالی (۸)، تعیین قطبیت (۹،۱۰)، تکثیر (۱۱)، تشخیص و چسبندگی سلوال (۱۲) و در بسیاری از میان کنشهای بین سلوالی و ماتریکس خارج سلوالی (۶) نقش دارد در حین تکامل لیمبوس نیز بسیاری از این پدیده ها مشاهده شده است. علاوه بر نقشی که گلیکوکاتزوجه ها در روند تکامل طبیعی جنین ایفا می کنند، در پاتوژنیز برخی نقاچیں مادرزادی در حین تکامل گوش نیز مهم هستند و اختلال در ساخت ترکیبات قندی در روند تکامل منجر به اختلالات شناوری می گردد (۱۳).

با توجه به اهمیت گلیکوکاتزوجه ها در فرایندهای تکاملی که برخی از آنها نیز در تکامل لیمبوس مشاهده می شود و اینکه شواهدی دال بر اهمیت قند انتهایی گالاکتوز، قند ایامی و سیالیک اسید در وقایع تکاملی در دست است (۱۴)، تصمیم گرفته شد به بررسی تغییرات این ترکیبات در طی تکامل لیمبوس که در ترشح پرده تکتور بال و در نتیجه در فیزیولوژی و پاتوژنی برخی از بیماریهای آن دارای اهمیت است، پرداخته شود. بنابراین به کمک روشهای هیستوشیمیابی و لکتینهای BSA1_B4^۱ که می تواند قند انتهایی گالاکتوز (Gal) را شناسایی کند و PNA^۲ که می تواند قند انتهایی گالاکتوز ان استیل گالاکتوز آمین (Gal/GalNac) را شناسایی کند، این ترکیبات مطالعه شد.

مواد و روشهای:

۱- سر موش صحرائی نر از نژاد ویستار آنتخاب شدند و با مشاهده پلاگ و اژنی روز صفر حاملگی مشخص شد.

- 1- Bandelia Simplifolia
- 2- Peanut Agglutinin
- 3- Wistar

بخشها برای رنگ آمیزی‌های مختلف در جدول ۱ و ۲ خلاصه شده است.

در طی روزهای ۱۵-۲۰ جنینی مزانشیم در زیر بخش داخلی GER (لیمبوس آینده) متراکم شد اما در ضخامت اپی تلیوم آن تغییری حاصل نشد. پرده تکتوريال روی این بخش در حال پیدايش بود. واکنش این اجزا به روش‌های هیستوشیمیابی و لکتینها در جداول مربوطه خلاصه شده است. در طی این روزها اشکال میتوzی نیز قابل مشاهده بود.

در طی روزهای ۱-۴ پس از تولد، مزانشیم زیر بخشی که قرار بود لیمبوس آینده را بسازد، افزایش می‌یافتد و همین امر باعث ایجاد برآمدگی در این ناحیه شد. در همین حال ضخامت اپی تلیوم سطح اپی تلیالی بزرگ کاهش یافت. اپی تلیوم که در ابتدا مطبق کاذب بود، تجدید آرایش نمود و تک لایه ای و کوتاه شد. پرده تکتوريال در سطح فوقانی آن قابل مشاهده بود. پرده بر روی ارگان کورتی در حال نکامل نیز توسعه داشت.

در روز ۴ پس از تولد این پرده از سطح ارگان کورتی جدا می‌شود. واکنش اجزاء مختلف لیمبوس به لکتینها و روش‌های دیگر هیستوشیمیابی در طی این روزها در جداول مربوطه خلاصه شده است.

در طی روزهای ۵-۱۵ پس از تولد مزانشیم لیمبوس وسعت بیشتری یافت و شکل ظاهری آن به لیمبوس بالغین نزدیکتر شد. پرده تکتوريال از سطح ارگان کورتی آزاد شد. شیار ماربیچی داخلی تشکیل شد.

واکنش اجزاء مختلف لیمبوس به لکتینها و روش‌های هیستوشیمیابی دیگر در طی این دوره در جداول مربوطه خلاصه شده است. در طی این دوره سلولهای بین دندانی شکل بالغ خود را بدست آوردند.

مرطوب در مجاور لکتینهای BSA1-B4 و PNA قرار گرفتند. لکتینها به HRP^۱ با رقت ۱۰ میلی گرم در لیتر در PBS^۲ (۱/۱ مولار در pH ۷/۸ محتوى ۰.۰۲g MgCl₂, ۰.۰۵g CaCl₂ مقاطع پس از شستشو در محلول PBS^۳، به مدت ۵ دقیقه در محلول DAB/H₂O₂^۴ (۰/۰۳ گرم / ۱۰۰ میلی لیتر در PBS^۳ محتوى ۲۰۰ μL آب اکسیژنه) قرار گرفتند. جهت توقف واکنش DAB، مقاطع با آب جاری به مدت ۵-۱۰ دقیقه شستشو شدند. به منظور رنگ زمینه از آبی آلسین استفاده گردید. مقاطع به روش معمول آبگیری، شفاف و بر روی لام چسبانده شدند(۱۴).

روش هضم سیالیداز/PNA^۴:
یکسری از نمونه‌های مورد مطالعه (از روز ۱۲ جنینی تا ۱۵ پس از تولد) قبل از اجرای PNA در معرض آنزیم سیالیداز (تهیه شده از Arthobacter ureafaciens) به مدت ۱/۰ واحد/میلی لیتر در بافر استات ۰/۰۲ مولار با pH ۵ در ۱۸-۲۴ ساعت در اطاک مرطوب قرار گرفتند و سپس در معرض PNA قرار گرفتند(۱۴).

نتایج:

روزهای ۱۴-۱۲ جنینی دو بخش در اپی تلیوم تشکیل دهنده مجرای حلزونی گوش قابل مشاهده است. بخشی از آن دارای اپی تلیوم بلندتر است و بخش دیگر اپیتلیوم کوتاه تر دارد. اپی تلیوم پوشاننده سطح اپیتلیالی بلند (GER) و مزانشیم زیر آن در همه نواحی به صورت یکنواخت به رنگ آمیزی‌های مختلف پاسخ دادند بطوری که سطح پایه‌ای و رأسی به ترتیب برای CEC1 و CEC2 باشدت "بسیار کم" و "کم" پاسخ داد. پاسخ این

1- Horseradish Peroxidase

2- Phosphate -Buffer Saline

3- Diamino Benzidine

4- Sialidase Digestion / PNA (S/PNA)

جدول ۱: واکنش اجزاء لیمبوس ماربیچی به آلسین بلو به روش CEC، (–) واکنش مشاهده نشد، (+) بسیار کم، (++) کم، (+++) متوسط، (++++) زیاد، (++++) بسیار زیاد

CEC4			CEC3			CEC2			CEC1			روز مطالعه
Mes	Base	Apex										
–	–	–	–	–	–	++	++	+	++	++	+	E12-E14
++	++	++	+++	++	++	++++	+++	+++	++++	+++	+++	E15-E19
+++	++	++	++++	++	++	++++	+++	+++	++++	+++	+++	PN1-PN4
+	–	–	+	–	–	+++	+	–	+++	–	–	PN5-PN15

جدول ۲: شدت واکنش رنگ آمیزی با روش‌های پاس/آلسين بلو (PAS/Ale) با pH 2.5، تولوئیدین بلو (TB) و آلسين بلو pH 1 در دوره‌های مورد مطالعه

TB			Alc pH 1			Alc pH 2.5			PAS			روز مطالعه
Mes	Base	Apex	Mes	Base	Apex	Mes	Base	Apex	Mes	Base	Apex	
–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	E12-E14
+	–	–	–	–	+	–	–	–	+	+	+	E15-E19
+	+++	–	++	+++	++	++	–	–	+	+	+	PN1-PN4
+	–	–	+	+	–	++	–	–	–	+	–	PN5-PN15

جدول ۳: شدت واکنش اجزاء لیمبوس به لکتینها.

BSA1-B4			S/PNA			PNA			روزهای مطالعه
Mes	Base	Apex	Mes	Base	Apex	Mes	Base	Apex	
++	–	+++	++	–	++	+	–	++	E12-E14
++	–	–	++	–	+++	+	–	++	E15-E19
+++	+	+	++	++++	++	++	++++	++	PN1-PN4
++++	–	–	–	+++	+++	+++	++	++	PN5-PN15

با کمک رنگ آمیزی اورسین الیافی با خاصیت رنگ پذیری رشته الاستیک در بین سلولهای مزانشیمی لیمبوس در روزهای پس از تولد مشاهده شد.

کدام از این ترکیبات می‌تواند به نوعی در مهاجرت و یا تکثیر سلولی و در نتیجه افزایش مزانشیم و تشکیل برآمدگی لیمبوس نقش داشته باشد.

در این مطالعه مشاهده شد که در روزهای پس از تولد، در مزانشیم لیمبوس الیافی با خاصیت رنگ پذیری رشته الاستیک ظاهر شدند. وجود این رشته‌ها با افزایش Lee میزان گلیکوز‌آمینوگلیکانها در این مکان همراه بود. Lee و همکارانش (۱۹۹۴) عنوان نمودند که القاء تولید الاستین با رسوب پروٹوگلیکانهای سولفاته هماهنگ است (۲۳). روش‌های CEC2, CEC3, CEC4 و همینطور آلسین بلو با ۱ pH وجود پروٹوگلابیکانهای سولفاته را در لیمبوس در حال تشکیل نشان داد با توجه به اظهارات Lee و همکارانش شاید همزمانی وجود پروٹوگلابیکانهای سولفاته و ترکیبات الاستیک در لیمبوس گوش نیز با هم مربوط باشد.

با توجه به جدول ۳، مشاهده شد که قند انتهایی گالاكتوز با کامل شدن بلوغ سلولهای بین دندانی کم کم ناپدید می‌شد. به نظر می‌رسد در روند بلوغ این سلولها این قند انتهایی و یا گلیکوکانژوگه‌ای که دارای گالاكتوز است، اهمیت دارد اما این ترکیب خاص که با این روش ردیابی شده است، در سلول بالغ عملی انجام نمی‌دهد. این در حالی است که میزان گلیکوکانژوگه‌ای با این قند انتهایی در مزانشیم لیمبوس با بلوغ افزایش یافت.

افزایش شدت واکنش سلولهای پوششی لیمبوس به PNA پس از کاربرد سیالیداز بیانگر وجود اسید سیالیک در این ناحیه است. Fazel و همکارانش (۱۹۸۹) نشان دادند که در طی تکامل قلب، برخی از واحدهای قند انتهایی گالاكتوز/ان-استیل گالاكتوز آمین توسط سیالیک اسید پوشیده می‌شود (۱۵). در حالی که در طی

بحث:

تغییرات گلیکوکانژوگه‌ها در سطح سلولهای اپی تلیوم ستیغ اپی تلیالی بزرگ و ماتریکس اطراف آن در این مطالعه بطور واضح مشاهده شد. میزان اسید هیالورونیک در اپی تلیوم این بخش در بین روزهای ۱۵ جنینی تا ۴ پس از تولد زیاد بود. همزمان با این، دو اتفاق مهم رخداد: تقسیم سلولی و تجدید آرایش اپی تلیوم. بدین ترتیب اپی تلیوم مطبق کاذب تغییر کرد و سلولهای موبین، سلولهای پشتیبان و سلولهای بین دندانی را بوجود آورد. با توجه اینکه اسید هیالورونیک اتصالات بین سلولی را سست می‌کند و اجازه جدایی به آنها اعطای می‌کند (۱۸)، شاید وجود این ماده در تسهیل تقسیم سلولی و تجدید آرایش مشاهده شده در طی تکامل لیمبوس اهمیت داشته باشد.

شخص ترین و بر جسته ترین مکانی که در آن گلیکوز‌آمینوگلیکانها (کندرویتین سولفات، اسید هیالورونیک، هپارین و کراتان سولفات) با روش‌های CEC واکنش نشان داد، مزانشیم بخشی از ستیغ اپی تلیالی بزرگ بود که در آینده لیمبوس مارپیچی را می‌سازد. از آنجایی که این گلیکوز‌آمینوگلیکانها در بسیاری از پدیده‌های بیولوژیک نقش دارد، تصور می‌شود مشاهده این ترکیبات در این بخش به تشکیل لیمبوس و تجمع مزانشیم و ماتریکس آن در زیر این ناحیه کمک می‌کند. می‌دانیم اسید هیالورونیک در تنظیم تکثیر سلولی بخصوص در سلولهای مزانشیمی (۱۸)، مهاجرت سلولی (۲) و تنظیم رفتار آن (۱۹) نقش دارد. کندرویتین سولفات در چسبندگی سلول، تمایز و تکثیر سلولی (۲۰) شرکت می‌نماید و هپارین سولفات بواسطه اتصال به فاکتورهای رشد می‌تواند در تنظیم تکثیر سلولی نقش داشته باشد (۲۲, ۲۱). بنابراین هر

- 5-Mcphee,J.R.;T.R.Van-De-Water;H.Xisu; Hyaluronic Production by the Inner Ear during Otic Capsule and Prilymphatic Space Formation ;Am.J.Otolaryngol;8:265-272
- 6-Thesleff,I.;A.Voahotkar;S.Venineca; A.Jawelt; Molecular Mechanism of Cell and Tissue Interaction during Early Tooth Development;1996;Ana. Rec.; 245:151-161
- 7-Van-de-Water,T.R.;G.Schwartz; Collagen Type II in the otic ECM , Effect on Inner Ear Development ; Hear. Res.;30(1):39-47
- 8-Lodish,H.; D.Baltimor; A.Berk; S.L.Zipursk; p.Matsudaria; j.Darnecc;Molecular Cell Biology; 3rd.ed. Scientific American Books;1995;pp. 1123-1200
- 9-Olson,A.D.; T.Pysher; R.S.Bienkowski; Organization of Intestinal Epithelial Cell into Multicellular Structures Recuires Laminin and Functional Actin Microfilament ;1991; Exp.Cell Res.;191:543-549
- 10-Sorokin; L.M.; S.Conzelmann; P.Ekbom; C.Bateglia;M.Aumainey;R.Timple; Monoclonal Antibody against Laminin ACCChain Fragment E3and their Effect on Binding Cell and Proteoglycan and on Kidney Development ;Exp.Cell Res.;201:137-144
- 11-Roushlahti,E.;ECM in the Regulation of Cellular Function ;Cell to Cell Intraction ;1990;Edition M.M.Burger; A.Karger Ssymposium ;pp.88-98
- 12-Zanetta,P.; S.Kucher; S.Lehman; A.Badache; S.Maschke; D.Thomas; D.Dufourcq; G.Vicendon; Glycoproteins and Lectins in Cell Adhesion and Cell Recognition Proccess; 1992;Histochem.J.;24:791-804
- 13-Hozava K; H Watava; T Takasaka; BA Fenderson ; S Hakomori;(1993); Hearing and Glycoconjugates: Localization of Le(y), and sialosyl-Le(x) in guinea pig cochlea, particularly at tectorial membrane and sensory epithelium of the organ of corti;Glycobiology; 3(1): 47-55
- 14-Fazel AR; Shulte.B.A; Spicer. SS; (1990); Glycoconjugate unique to migrating primordial germ cell differs with genera; Anat. Rec.; 228: 177-184
- 15- Fazel, A. R.; R. P. Thompson ; H. Sumia; B. A. Shulte; (1989), Lectin Histochemistry of the Embryonic Heart: Expression of Terminal and Penultimate Galactose Residues in Developing Rats and Chicks; Am. J. of Anat.; 184: 85-94.

روزهای اول تکامل ، میزان واکنش به PNA قبل و پس از کاربرد آنزیم تغییر نکرد ، می توان نتیجه گرفت که با پیشرفت تکامل در این بخش نیز همچون آنچه که در قلب نشان داده شد (۳) ، واحدهای قندی گالاکتوز / ان- استیل گالاکتوز آمین توسط سیالیک اسید پوشیده میشود. با توجه به نتایج بدست آمده ، به نظر می رسد که افزایش یا کاهش یک ترکیب قندی مانند گالاکتوز و یا ان- استیل گالاکتوز آمین ، از یک الگوی زمانی - مکانی پیروی می کند و در بسیاری از موارد این تغییرات همراه با حادثه تکاملی خاصی نظیر تغییر شکل اپی تلیوم لیمبوس و یا افزایش مرانشیم در زیر آن ، بوقوع می پیوندد. بنابراین احتمال می رود آن گلیکوکاتز و گه خاص در فرایند تکاملی مربوطه اهمیت داشته باشد.

تقدیر و تشکر:

در پایان لازم است از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پژوهشی مشهد به جهت تأمین اعتبار این طرح و ریاست دانشکده پژوهشی جهت مساعدت در تأمین بودجه خرید مواد خارجی و سرکار خانم متعدد تشکر نمائیم.

Reference:

- 1-Williams,PL.; R.Warwich; M.Dyson; L.H.Banister; Gray's Anatomy; Pub. by Cherchill Livingston PP:104
- 2-Lim,D.J.; J.Reuda; Distribution of Glycoconjugate during Cochlea Developmente; 1990;Acta otolryngol(stockh);110:224-233
- 3-Fekete, D.M.; Sheila, A.Homburger; M.T. Waring; Riedl.A.G; Garcia.L.F; Involvement of programmed cell death in morphogenesis of the vertebrate inner ear;1997;Develop.;124:2451-2461
- 4-Gerchman,E.; Hilfer.S.R; Brown.J.B; Involvement of ECM in Formation of Inner Ear; 1995; Dev.Dyn.,202:421-432

- 20-Morris-Kay,F.Tuckett; Immunohistochemical Localization of Chondroitine Sulfate Proteoglycan and Effect of Chondroitinase ABC in 9-11 Day Rat Embryo; 1989; Development; 106:787-798
- 21-Bernfield,M.; R.Konkenyes; M.Kato M.T.Hinkes; J.Spring; R.L.Gallo; EG.Lose; Biology of the Syndecan:A Family of transmembraneheparan sulfate proteoglycan; 1992; Ann.Rev. Cell Biol.;8:365-393
- 22-Trautman,M.S.;J.Kimelman;M.Bernfield; Developmental Expression of Syndecan; an Integral Membrane Proteoglycan; correlated with Cell Differentiation; Develop.; 111;213-220
- 23-Lee,K.A.; R.A.Pierce; R.P.Mecchan; W.C.Parks; Increase Mesenchymal Density Accompanies Induction of Tropoelastin expression in Developing Elastic Tissue ;1994;Deve.Dyn.;200:53-67
- 16-Bancrof, J. D.; A. Stevne; (1991); Theory and Practice of Histological Techniques; Pub. by Churchill Livingstone; New York pp. 317.
- 17-Gong,H.,Wen YE;T.F.Freddo;M.R.Hernandez; Hyaloroni Acid in the normal and Glauomatous Opticc Nerve ; 1997;Exp. Eye Res.;64:587-95
- 18-Morris-Kay,G.M.;F.Tuchett;The Effect of Streptomycins Hyaluronidase on Tissue Organization and Cell Cycle Time in Rat Embryo;1986: J.Embryol.Exp.Morph.;96:56-70
- 19-Kohada,D.C.; J.Morton; A.A.Parker; H.Hatanaka; F.M.Inajak;L.D.Cample;F.M.Day; Solution Struture of Link-Module:A Hyaloronic - Binding Domine Involved in ECM Stability and Ccell Migration ;1996; Cell;86:767-775